

EIRIKUR LINDENSKOV

I komandi viku fer Samhaldsfasti arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnurinn á fyrsta sinni at gjalda út eftirløn til allar føroyskar pensjónistar, ið eru fyltir 67 ár.

Útgjaldið hesaferð verður dupult - tað verður fyri tveir mánaðir, tí at Kristian Magnussen, landsstýrismaður í almannamálum, hevur lagt uppskot fyri tingið, sum fer at fara við sær, at grunnurin fer at gjalda eftirlønina afturút í staðin fyri forut, sum lógin um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin sigur.

Sum grundgeving fyri hesum uppskoti, sigur landsstýrismaðurin, at galdandi skipan elvir til ov nógvar trupulleikar. Eftirlønin verður goldin út umleið 25 í hvørjum mánaði, men um pensjónistar doyrið áðrenn tann 1. ella flytur av landinum, skulu pengarnir krevjast inn aftur. Hesum vil landsstýrið sleppa undan, og tí er uppskotið lagt fram.

Men hetta uppskotið verður neyvan samtykt, sigur Vilhelm Johannesen, ið sum landsstýrismaður í almannamálum legði lunnar undir Samhaldsfasta arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin í landsstýrisskiðnum 1985-89.

Ein samd trivnaðarnevnd mælir frá, at uppskotið hjá landsstýrinum verður samtykt. Vit halda, at um fólk doyggja áðrenn tann 1. í mánaðinum, so kunnu tey eiga pengarnar, heldur Vilhelm Johannesen. - So sleppur landsstýrið eisini undan at krevja pengarnar inn.

Enn er lógaruppskotið ikki avgreitt, og tí verða tvey útgjöld hesaferð - fyri apríl og maí.

Felt málið í samgonguskjalið

Tað var samgongan, ið skipað var millum Javnaðarflokkinn, Tjóðveldisflokkinn, Sjálfstýrisflokkinn og Kristiliga Fólkaflokkinn 10. januar 1985, sum fekk felt niður í samgonguskjalið, at vit skuldu hava eina nýggja eftirlønarskipan - eina ATP-líknandi skipan. (ATP Arbejdernes tillægspension - er ein pensjónsskipan, tey hava í skandinavisku londunum).

Tað vóru so mong mál á hasum øjunum, sum vit ætlaðu at fáa fram, og tí setti eg sum landsstýrismaður niður eina nevnd, sum skuldi kanna hesi viðurskipti - eins og ráðgeva landsstýrinum í arbeiðsmarknaðarmálum, sigur Vilhelm Johannesen, sum tá gjørdist landsstýrismaður í heilsu- og almannamálum.

Nevndin gjørdi stórt kanningararbeiðið og var eisini

Størsta framstig síðan fólkapensjónina í 1959

Vilhelm Johannesen var landsstýrismaður í almannamálum, tá lógin um samhaldsfasta varð samtykt í 1988

At Samhaldsfasti eftirlønargrunnurin nú er farin at virka, má metast sum størsta framstig síðani vit fingi fólkapensjónina í 1959. - Eg vænti ikki, at teir borgarligu fara at leggja grunninum fleiri forðingar í vegin - heldur verður tað sum við fólkapensjónini: Áðrenn hon kom vóru teir ímóti, men tá hon var komin at virka, vóru allar fúsir at ognar sær heiðurin og æruna, sigur Vilhelm Johannesen, løgtingsmaður

ini á ferð í Danmark, Svøríki og Noreg, fyri at seta seg inn í eftirlønarskipanirnar, tey høvdu har.

Fingu ov lítið burturúr

- Vit vóru m. a. og vitjaðu í ATP-húsinum í Birkerød, Rigssikringsvæket í Stockholm og í Socialdepartementet í Oslo, sigur Vilhelm Johannesen, sum var saman við nevndini á hesi ferðini.

- Skipanirnar í hesum trimum londunum vóru so nøkulunda líka, t. v. s. at tær bygdur á tað individuella. Hvør einstaklingur var skrásettur í skipanini og skipanin skuldi alla tíðina skráseta, eins og hon eisini

skuldi krevja inn ATP-gjaldið og kanna eftir, hvør nú var á arbeiðsmarknaðinum. ATP-gjaldið varð eisini kravt inn eftir inntøkuni, sigur Vilhelm Johannesen.

Í Hillerød fingi vit at vita, at tey, sum fingi hægsta ATP-veitingina, tá løgu um 12.000 krónur um árið - hetta var 20 ár eftir, at fólk vóru farin at gjalda til ATP-skipanina í Danmark.

Heimafturkomin gjørdi Vilhelm Johannesen tí stóðuna upp.

Øll fáa líka...

- Eg kom til ta niðurstøðu, at ferðin heilt týðuliga segði

okkum, at vit ikki skuldu avmynda skipanirnar í hesum londunum. - Tær vóru alt ov dýrar - meginparturin av pengunum fór til umsiting og bert ein lítlin partur til móttakararnar, og tað ber ikki til, helt Vilhelm Johannesen.

Tí mælti hann arbeiðsmarknaðarnevndini hjá landsstýrinum at tilevna eitt uppskot til eina skipan, sum var lott, einföld og bilig at umsitja. Høvuðstankin var, at takast skuldi eitt gjald frá báðum partunum á arbeiðsmarknaðinum - og hetta skuldi gerast saman við skattinum. Tankin var eisini, at útgjaldið skuldi latast

saman við fólkapensjónini, men púra greitt skuldi vera, hvat var fólkapensjón og hvat var arbeiðsmarknaðareftirløn.

Mótsatt ATP-skipanunum í hinum londunum, so skuldu øll í Føroyum gjalda somu prosentupphædd inn í skipanina, og øll skuldu fáa somu upphædd útgjöldna, tá komið verður til pensjónsaldur. Tað sum serliga brýtur frá er eisini, at tað er fullkomiliga líka mikið, hvussu nógv tú gjøgnum árin hevur goldið inn í grunnin. Øll fáa tað sama - eisini tey, ið als ikki hava verið á arbeiðsmarknaðinum.

Kundi goldið 3.000 krónur út í dag

A vári 1988 var uppskotið um Samhaldsfasta arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin so lagt fyri tingið. Hetta var, tá vit høvdu »góðar tíðir« í Føroyum. Tí varð gjaldið sett til 2% frá hvørjum parti á arbeiðsmarknaðinum.

Eftir hesi lóg skuldi inn-gjaldið byrja frá 1. januar 1990 og fimm ár seinni skuldi grunnurin fara undir at gjalda út - og hevði hetta hildið, hevði grunnurin kunna goldið einar 3.000 krónur út til hvønn pensjónist í dag, sigur Vilhelm Johannesen.

Tá hetta uppskotið varð samtykt, var samgongan broytt eitt lítið sindur. Kristiligi Fólkaflokkurin fór úr samgonguni í januar 1988, tí teir kundu ikki goðtaka, at homoseksuellir eisini skuldu kunna verja móti forfylging, sum broyting í borgarligu revsilógini mælti til. (So kunnu vit skoysta uppi, at teir sum tá myndaðu KrF vóru Tordur Niclasen á tingi og Niels Pauli Danielsen í landsstýri).

Í staðin fyri Kristiliga Fólkaflokkinn kom Framsóknarflokkurin í landsstýrið. Á tingi umboðaði Adolf Hansen flokkinn og í landsstýri Karolina Petersen.

Gjørdu alt fyri at spenna bein

Men eftir løgtingsvalið í 1988 komur aðrir flokkar til valdið í Tinganesi. Fólkaflokkurin skipaði samgongu saman við Tjóðveldisflokkinum, Sjálfstýrisflokkinum og Kristiliga Fólkaflokkinum.

Hesir gjørdu tað teir kundu fyri at spenna bein fyri Samhaldsfasta, sigur Vilhelm Johannesen.

Teir rættu ikki hond frá síðu fyri at virka fyri, at inn-gjaldið kunnu byrja 1. januar 1990.

Løngu í juni 1989 slitnaði samgongan - Sjálfstýrisflokkurin fór úr samgonguni, tí Studentaskúli skuldi byggjast á Kambsdali heldur enn hinumegin Varmakeldueið - í Gøtudali. Kristiligi Fólkaflokkurin varð koyrdur úr samgonguni og Fólkaflokkurin og Tjóðveldisflokkurin skipaðu nú samgongu saman við Samhaldsflokkinum.

Henda samgongan fekk so uppskot samtykt á tingi, sum útsetti inn-gjaldið í Samhaldsfasta til 1. januar 1991, men teir gjørdu kortini ongar fyrireiðingar, sigur Vilhelm Johannesen.

KrF vildi taka av Samhaldsfasta

Mótsæðan móti grunninum var hørd millum borgarligu politikararnar um hetta mundið, greiðir Vilhelm Johannesen frá.

Samhaldsfasti